

SALASPILS

VĒSTIS

2014. gada 5. septembris Nr. 17 (591) Nākamais numurs iznāks 19. septembrī

Salaspils novada domes bezmaksas izdevums

Kas ir „sala ar trim pilīm un vienu muzeju”?

4. lpp.

Sākusies pieteikšanās pašvaldības stipendijām Nenokavē!

6. lpp.

Jaunajā sezonā dalībniekus gaida kultūras nami un sporta skola

6. lpp.

Aicinām uz Knuta dienu!

7. lpp.

Novembris nāk ar svētkiem salaspiliešiem, Salaspilij un Latvijai

8. lpp.

Salaspilī ukraiņus sagaida īpaši sirsnīgi

27. augustā Salaspilī ieradās augsta ranga viesi no Ukrainas. Delegācijā bija pārstāvētas ministriju amatpersonas un pilsētu administrāciju darbinieki.

Neraugoties uz saspīlētu situāciju dzimtenē, ukraiņi bija ieradušies Latvijā projekta „Ergoefektivitāte - Baltijas pieredze un iespējas Ukrainā” ietvaros. Salaspils apmeklējuma laikā Ukrainas delegācija iepazinās ar pašvaldības kapitālsabiedrību SIA „Salaspils Siltums” un tās darba pēdējo gadu pieredzi siltumenerģijas ražošanā un sadarbībā ar patērētājiem. Uzņēmuma apskatei atvēlētās stundas bija krietni par maz, jo viesu interese bija ārkārtīgi liela.

Pēc tam viesi devās uz Salaspils novada bibliotēku - vienu no nesen siltinātajām pašvaldības ēkām. Pie tās ukraiņu delegāciju sagaidīja Salaspils ukrainiete Olga Vandilovska ar sirsnīgiem vārdiem un sālsmaizi. Šādu uzņemšanu viesi nebija gaidījuši un īpaši aizkustināti bija par miera vēlējumiem viņu dzimtenei.

Bibliotēkā ukraiņi tikās arī ar dzejnieku, tulkotāju un Goda salaspilieti Knutu Skujenieku, kuru ar Ukrainu saista sena draudzība un arī liktenis, jo vairāki gadi pavadīti izsūtījumā kopā ar ukraiņu disidentiem. Lēģeri dzejnieks arī apguvis ukraiņu valodu, tāpēc arī viņa sveiciens viesiem bija ukraiņiski.

Tikšanās laikā bija ļoti savilņojošs brīdis, kad Knuts Skujenieks nolāsīja viesiem viņa atdzejoto Tarasa Ševčenko dzejoli „Novēlējums” - „Zanobir”. Dzejnieka lasījumu negaidīti turpināja Olga Vandilovska, nodeklamējot tā oriģinālu, un viņai pievienojās arī viesi.

Bibliotēkā Salaspils novada pašvaldības Attīstības daļas vadītājs Guntars Auders iepazīstināja viesus ar pašvaldības pieredzi ēku siltināšanā un finansējuma piesaistē. Īpaši spraiga diskusija izvērtās par

Ukraiņu delegācija, kas Salaspilī bija ieradusies projekta „Ergoefektivitāte - Baltijas pieredze un iespējas Ukrainā” ietvaros, bija patiesi patikami pārsteigta par jauko uzņemšanu.

projektu kontroli un iepirkumu procedūru tēmu. Acīmredzot, katrā valstī šajā jomā ir savas „nacionālās iezīmes”, kas reizēm neļauj veikt darbus tik raiti, cik vajadzētu.

Ukraiņu delegācija apmeklēja arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Ekonomikas ministriju, kur piedalījās saspringtās darba grupās par Eiropas finansēju-

ma piesaisti.

Pēc vizītes Salaspilī viesi atzina, ka tik sirsnīga uzņemšana bija negaidīts pārsteigums un sniedza patiesu gandarījumu. \$

Pirms jaunā mācību gada sumināti „Gada pedagogi”

Šonedēļ savas skolas gaitas ir uzsākuši skolēni un viņu pedagogi. Kāds 1. septembrī gaida ar atkalredzēšanās prieku, kādam tas ir satraukums par nākotni, jo vidusskolas solā būs jāpavada pēdējais gads, bet pirmklasniekiem šis brīdis ir patīkamu gaidu pilns, jo priekšā ir tik daudz nezināmā. Laikā, kad skolēni vēl steidza izbaudīt pēdējās brīvlaika dienas, pedagogi tikās ikgadējā Augusta konferencē, kuru tradicionāli ievadīja priekšsēdētāja Raimonda Čudara uzruna. Vēlāk ar lekciju uzstājās mediju eksperts, fotogrāfs, režisors un producentis Rolands Laķis. Kā jau allaž, šī pasākuma svarīgākā daļa ir labāko kolēģu sumināšana, kuriem šogad komisija ir piešķīrusi titulu „Gada pedagogs”.

turpinājums 3. lpp.

Daugavas muzejs ierīkots Doles muižas dzīvojamā ēkā (celta 1898. g.).

Fitinghofs (von Vietinghoff, 1722-1792). Doles muiža viņam piedēja no 1756. līdz 1761.gadam, un šajā laikā tā piedzīvoja zīmīgas pārvērtības. Barona Fitinghofa kaislība uz teātri lika viņam kļūt par pirmā Rīgas dibinātāju un mecenātu. Tā atstāja pēdas arī Doles muižā, kur Fitinghofs iekārtoja brīvdabas jeb t.s. dārza teātri pēc tolaik vācu zemēs noskatītajiem paraugiem. Mūsu gadsimta sākumā ainavu arhitekta Ilze Māra Janēls, izstrādājot Doles muižas parka rekonstrukcijas projektu, noskaidroja daudza teātra atrašanās vietu, ko mūzeja apmeklētāji var viegli atrast jau pa ceļam uz muzeja ēku. Kā uzskatīja vairāki baltvācu vēsturnieki, 18.gadsimta beigās uzskāta arī Doles muižas parka veidošana, izmantojot dabiskās priekšrocības – ozolu audzi Sausās Daugavas krastā. Simtgadīgie parka koki tagad nosedz muižas centra ēkas no ziemeļrietumu puses, pasargājot no valdošajiem vējiem.

Doles muižas lauksaimniecības zemes kopš 18.gadsimta otrās puses, kad muiža nonāca skotu izcelsmes muižnieku fon Lēvisu of Menāru (von Loewis of Menar) dzimtas īpašumā, pakāpeniski sāka pļesties Daugavas kreisajā krastā, Daugmales un Baldones virzienā, kur tika ierīkotas vairākas pusmuižas. (Daugavas labajā krastā kopš 17.gs. atradās Salaspils muižai un Rīgai piederošās zemes.) Ar laiku šeit izveidojās Doles pagasta centrs ar Doles (tagad – Ķekavas) Luterāņu baznīcu, pagasta namu, krogu un citām ēkām. Doles muiža kļuva par kļušu rezidenci uz salas.

Leģendāru slavu ieguva viens no muižas īpašniekiem – Aleksandrs fon Lēvis of Menārs (1802-1897). Barons ieguva patiesu autoritāti vietējo iedzīvotāju vidū, jo atbalstīja sava pagasta ļaužu vajadzības.

Varbūt, ka šāda attieksme arī bija viens no iemesliem, kas novērsa iespējamo Doles muižas dedzināšanu 1905.gadā (jau pēc barona nāves). Viņa nopelnu atzina un novērtēja arī Rīgas Latviešu biedrība – 19.gadsimta beigās latviešu prese vairākkārt rakstīja par biedrības izbraukumiem ar upju kuģi un zaļumballeem Doles muižas parkā, kur savus viesus svinīgi sagaidījis pats barons, liekot salutēt visiem ar lielgabalu, kas bija novietots Daugavas krastā.

Stāsta, ka ikvienā senā pili mit kāds spoks, taču ne vienmēr tas ir sastopams katram, kurš nāk ar nodomu viņu meklēt. Daugavas muzeja darbinieki viņu līdz šim nav sastapuši, tomēr tas nenozīmē, ka Dolei trūku nostāstu par baisiem notikumiem. Viens no tiem ir saglabājies leģendā par kādu liktenīgu nelaiemes gadījumu, kas esot bijis par iemeslu muižas īpašnieka Voldemāra fon Lēvisa of Menāra (1834-1903) dēļina nāvei. Barons licis nojaukt stārķu ligzdu netālu no muižas „kungu mājas”, jo baidījies, ka stārķi muižas pagalmā sanēsīs čūskas. Kā stāstīja dolēniete Austra Šimenova, „latviešu ticējums ir uzskats, ka tam, kurš stārķu ligzdu izjauc, nomirst bērni. Kāds no muižas ļaudīm to esot pastāstījis muižai barona dēlam, un zēns tam tā noticējis, ka dabūjis sirdstrieku un nomiris”.

Līdzīgi citām Latvijas muižām, arī Doles muižas vēsture turpinās līdz 1920.gada agrārājam reformam, kad muižai piederošās zemes un arī pats muižas centrs, kurā ietilpst apmēram 20 ēkas, tiek sadalīts jaunsaimniekiem, bet „kungu māja” 1922. gadā tiek ierīkota Doles pagasta Salas 1. pakāpes pamatskola. Skola muižas dzīvojamā ēkā darbojas trīsdesmit gadus, dabiski kļūstot arī par vietējas kultūras dzīves centru.

Neģu zvejas aizsprosta – tača rekonstrukcija muzeja parkā.

Padomju laikā bijušās muižas ēka vairākkārt maina saimniekus un funkcijas. Sākoties Rīgas HES būvniecībai Doles salas augšgalā, spēkstacijas ūdenskrātes zonā tiek veikti plaši arheoloģiskie pētījumi, un tas ir arī Daugavas muzeja tapšanas sākums. Bagātīgie atradumi, kuru vidū netrūkst patiesi unikālu senlietu, radīja domu par jauna muzeja veidošanu. Par spīti padomju ideoloģijas noteiktajiem ierobežojumiem vēstures zinātnē un lietpratīgi izmantojot tās iespējas, kādas bija pieejamas padomju laikā, tika izveidots unikāls muzejs par upes un tās krastu iedzīvotāju vēsturi.

1977.gada 5.augustā toreizējā Doles vēstures muzeja ekspozīcija tika atklāta apmeklētājiem, iepazīstinot ar Daugavas, Latvijas un arī Baltijas reģiona vēstures kultūrlasniem vairāku gadu tūkstošu ilgā periodā – no pirmajām akmeņu laikmeta cilvēku apmetnēm pie Salaspils līdz Daugavas hidroelektrostacijai celtniecībai 20.gadsimtā. Šī Daugavas muzeja vēstures lappusei vēl nav uzrakstīta, taču tā varētu būt ļoti aizraujoša, kaut vai atce-

tāienes, uzcelts samērā zems vienkāršs korpus, kur tagad atrodas viena no Daugavas muzeja ekspozīcijas zālēm. Tomēr masīvie pamati šajā ēkas daļā ļauj domāt, ka muižas celtniecība kaut kādu iemeslu dēļ netika līdz galam pabeigta. Iespējams, ka vainīgs bija naudas trūkums. Muižas dzīvojamās ēkas arhitekts nav zināms, bet acīs vērotājs pamanīs t.s. „kieģeļu stila” iezīmes un arhitektonisko detaļu līdzību ar Salaspils vecāko mūra ēku fasādēm Rīgas ielā pie dzelzceļa stacijas.

Daugavas muzejs ir vienīgā Latvijā, kas iepazīstina ikvienu ar mūsu likteņupes vēsturi. Vai mēs bieži atceramies, ka Daugava ir desmitā lielākā Eiropas kontinenta upe? Vai daudzi no mums zina, ka Daugavas senais vārds *Dunā* ir kļuvis par nesen atklātas planētas nosaukumu un tagad ir vārda tiešā nozīme ierakstīts zvaigznēs? Tikai Daugavas muzeja parkā jūs varat savām acīm redzēt, kādi izskatījās senie lašu un neģu zvejas aizsprosti – tači, un sajūst, kāda bija dzīve 19.gadsimta Daugavas zvejnieku sētā. Varat arī doties mierīgā pastaigā par kļusajām parka takām, un varbūt tieši jūs atradīsiet šeit 1771. gada lielo Daugavas plūdu akmeni, senu robežakmeni ar krusta zīmēni no Mārtiņsalas vai negaidot ieraudzīsiet 2007. gadā Salaspilī atrastos Daugavgrīvas cietokšņa lielgabalus, noskaidrosiet, kur atradās un kā izskatījās Doles vējdzirnavas, un vēl daudz ko citu...

Daugavas muzejs atvērts no 10:00 līdz 17:00 katru dienu, izņemot otrdienas.

Adrese: Salaspils, Salaspils novads, Doles sala, LV-2121

Tālrunis: 67216367

www.daugavavasmuzejs.lv

Mārtiņš Mintauris, Daugavas muzejs vēsturnieks,

